

Obetajo se nova prometna ureditev,
novi tlaki in javna plastika

3

Z uglednimi avtorji do poljudno-
znanstvenega obeležja zadnjih 50 let

7

Avtor naselij Plava laguna in
Slavka Gruma ter bivšega SDK

8

Novo mesto, 15. december 2014
Leto XIII, številka 3/4

IZZIV

CELOSTNA GRAFIČNA PODOBA 650-LETNICE NOVEGA MESTA

V prazničnem logotipu pet značilnosti Novega mesta

Mestna občina Novo mesto je na javnem natečaju junija letos izbrala celotno grafično podobo 650- obletnice ustanovitve Novega mesta, s katero se bo v prazničnem letu na primeren način predstavila Sloveniji in Evropi. Logotip je grafično enostaven, a ima veliko sporočilnost, saj vsebuje pet prepoznavnih elementov.

Tomaž Golob (povzeto po natečajni obrazložitvi)

Komisija, v kateri je sodeloval tudi predstavnik Društva Novo mesto, je izbrala rešitev Gregorja Ivanušiča, G DESIGN, s. p., iz Ljubljane, ki najbolje izkazuje značaj mesta. Logotip je sestavljen iz imena mesta, v katerem je pet grafičnih elementov.

Mesto zgodovine.

Element iz svetovno prepoznavnega halštatskega obdobja ponazarja, da ima mesto nad vse bogato zgodovino in nepretrgano poselitve od prazgodovine do danes.

Mesto razvoja.

Črka »v«, obrnjena za 90° v obliko puščice, ponazarja, da je mesto razvojno usmerjeno.

Mesto srčnih in veselih ljudi.

Srce je simbol ljubezni, razumevanja in upanja. Novo mesto je in naj ostane mesto srčnih in veselih ljudi.

Mesto narave.

Novo mesto sobiva z naravo.

Mesto ustvarjalnosti.

Tok neskončnosti, ki ponazarja ustvarjalnost in svobodo duha. Novo mesto je razgibano, kar se kaže z umetniškimi udejstvovanjem, družbenimi gibanji, raziskovanjem in uspešnimi športniki.

Logotip, s katerim bodo opremljene zastave, elektronske aplikacije, tiskovine in promocijski materiali (vrečke, majice, svinčniki, beležke, poslovnik, kape, rute, predmeti iz različnih materialov), dežniki ter embalaža za protokolarna in priložnostna darila, ima vse značilnosti, ki so potrebne za oblikovanje fleksibilnega, enostavnega in prepoznavnega sistema celostne grafične podobe. Svoj pomen mu dajejo tudi izbrane barve.

650. OBLETNICA
USTANOVITVE
NOVEGA MESTA

Društvo Novo mesto
Gubčeva ulica 11, 8000 Novo mesto
društvo.novo.mesto@gmail.com
www.drustvo-novo-mesto.si
www.facebook.com/drustvonovomesto

Glasiło Društva Novo mesto

Izhaja četrtletno – 15. februarja, 15. maja,
15. septembra in 15. decembra

V. d. odgovornega urednika: Tina Cigler
Lektorira: Nina Štampohar
Letna naročnina 5 evrov,
člani dobivajo IZZIV brezplačno
Priprava za tisk: Etna studio, Boštjan Grubar s.p.
Tisk: Hiša tiska d.o.o.

BESEDA UREDNICE

Pred vami je dvojna novoletna številka Izziva, ki ni dobila le dodatnih strani, pač pa tudi novo grafično podobo, ki bo, upamo, olajšala branje. Novost sta tudi stolpec, ki ga pravkar berete, in rubrika Iztrgano pozabi. Iz zob pozabe bomo »trgali« ljudi, ki so pomembno prispevali k razvoju Novega mesta, ne glede na področje njihovega udejstvovanja. K ustvarjanju rubrike ste vabljeni vsi, ki poznate takšne ljudi. Pisni prispevek in svoje kontaktne podatke pošljite na naslov Društva Novo mesto (po navadni pošti na Gubčevo 11, Novo mesto, po elektronski pošti na drustvo.novo.mesto@gmail.com) ali prinesite osebno v našo pisarno na Novem trgu 9.

Novost pa za nekatere pa je morda tudi dejstvo, da Društvo Novo mesto v skladu z odločitvijo zbora članov letos prvič po dvajsetih letih delovanja ni nastopilo na lokalnih volitvah in tudi ni podprlo nobenega županskega kandidata niti strank ali list. Politično neodvisno in zavezano visoko strokovnemu delovanju je društvo priznan partner lokalni skupnosti, kar se kaže tudi v imenovanju dveh naših članov v štiričlanski urbanistični svet, ki bo imel vlogo posvetovalnega telesa župana, in v odbor Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto za okolje in prostor. Ostajamo vpeti!

NAPOVEDNIK DOGODKOV

TRADICIONALNO NOVOLETNO SREČANJE

**ponedeljek, 22. decembra
2014, ob 19. uri v Hotelu Krka**

Društvo Novo mesto vabi vse člane in prijatelje društva. Prispevek za aperitiv, večerjo, pijačo in prijetno glasbo znaša le 25 €. Udeležbo čim prej sporočite Evi Simič (07 30 21 450 ali 041 717 538). Veselimo srečanja z vami!

Poslali smo pismo novemu županu

Pismo je objavljeno tudi na spletni in FB strani Društva Novo mesto

Spoštovani župan
Gregor Macedoni,

Dr. 14/15623

dovolite mi, da vam v imenu Društva Novo mesto čestitam za volilni uspeh in ob začetku županovanja zaželim uspešno in modro vodenje naše občine. V društvu nas veseli, da ste v predvolilnem obdobju izpostavili vlogo in pomen nevladnih organizacij in prostovoljnega dela v razvojnih prizadevanjih mesta in občine ter da želite okrepiti sodelovanje z društvi, ki – vsako na svojem področju – prispevajo svoj delež k boljšima danes in jutri naših občank in občanov.

Živimo v času spremenjenih procesov vladanja in upravljanja, ko se brišejo meje med državo, občinami in civilno družbo. To se kaže tudi na področju oblikovanja javnih politik in procesov njihovega uveljavljanja in izvajanja. Civilna družba se med varovanjem javnega interesa pred kapitalskimi, gospodarskimi in političnimi pritiski vedno bolj vključuje v urejanje javnih zadev in želi biti pri tem enakopraven sogovornik ostalim deležnikom, še zlasti tistim, ki ste odgovorni za upravljanje z vsakodnevnimi življenjskimi procesi mesta, občine ali države.

Društvo Novo mesto, ki že dvajset let deluje v dobro mesta in občine na področjih kulture, varstva okolja in prostorskega načrtovanja, se v zadnjem obdobju v svojih prizadevanjih povezuje s številnimi drugimi društvi, zlasti z Društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (DR-PDNM) in Društvom arhitektov Dolenjske in Bele krajine. Po drugi strani pa smo, ne glede na dejstvo, da od leta 2010 nismo več zastopani v občinskem svetu, vključeni v številne delovne skupine in komisije Mestne občine Novo mesto (npr. za praznovanje 650-letnice Novega mesta, prenavo mestnega jedra, pripravo občinskega programa kulture za obdobje 2014–2020 in prenavo tržnice).

Kot društvo smo v partnerskem sodelovanju z Založbo Goga prevzeli odgovornost za pripravo osrednjega zbornika in simpozija ob 650-letnici Novega mesta, s katerima bomo osvetlili še neovrednoten razvoj mesta v zadnjih petdesetih letih. Ob tem z DR-PDNM in s partnerji iz pobratenih mest organiziramo tudi izvedbo evropskega projekta z naslovom BUILDING NEW URBAN IDENTITIES – ATTRACTIVE CITIES BY CREATIVE CITIZENS (BUILD). Prvo srečanje vseh evropskih partnerjev načrtujemo septembra 2015 v Novem mestu in bo v celoti posvečeno 650-letnici mesta.

Ne glede na številne dogodke, ki se bodo zvrstili v prazničnem letu, pa bomo – in to postaja več kot očitno – pogrešali izvedbo katerega od načrtovanih mestnih projektov. Odmika se prenova mestne tržnice, prenovi Glavnega trga in Rozmanove ulice sta še v fazi načrtovanja, prav tako arheološki park na Marofu. V društvu vas pozivamo, da kljub temu poskrbite za redno vzdrževanje odprtih javnih površin v mestnem jedru, da se ne bomo spotikali ob granične kocke, ki izstopajo iz resnično zanemarjenega mestnega tlaka, da bo mestno jedro vsaj kolikor toliko razsvetljeno, pločniki čisti, smetnjaki prazni ipd. Prosimo vas, da storite vse, da se v prazničnem letu, ko nas bodo obiskali številni visoki gostje in drugi obiskovalci, ne bomo osramotili z zanemarjenim videzom mesta.

Večni temi in boleči rani mesta ostajata usodi Narodnega doma in mestnega muzeja. Društvo se zavzema, da Narodni dom namenimo mladinski produkciji in mestnim društvom. Ena največjih dragocenosti Narodnega doma je vsekakor dvorana, ki jo je treba nameniti izvajanju omenjenih programov, na voljo pa mora biti tudi ostalim producentom in inte-

Župan Gregor Macedoni
Foto: Boštjan Pucelj

resentom v mestu, na primer Glasbeni šoli Marjana Kozine za izvedbo simfoničnih koncertov kot tudi društvom. Prostore za mestni muzej je treba najti v enem izmed praznih objektov na Glavnem trgu, prav tako tudi za sedež univerze, za ustanovitev katere se društvo zavzema že od vsega začetka, in je zato tudi nasprotovalo ukinitvi Univerzitetnega in raziskovalnega središča Novo mesto.

Društvo Novo mesto se v zadnjem obdobju vnovič poglobljeno ukvarja z ekološko problematiko v mestu, zlasti z onesnaženim zrakom (Novo mesto je drugo najbolj onesnaženo mesto v Sloveniji). Društvo spremlja pripravo Občinskega programa varstva okolja kot tudi težave, ki se pojavljajo pri izvajanju okoljskih obvez države in občine skladno z določili Odloka o načrtu za kakovost zraka v Mestni občini Novo mesto. Ker opažamo, da je informiranost prebivalstva (nasploh) nezadostna, pričakujemo, da bo občinska uprava skladno z Aarhusko konvencijo na spletni strani Mestne občine Novo mesto objavila celotno »okoljsko« gradivo (predpise, zapisnike, dopise, študije itd.) ter da obenem ustanovite interdisciplinarno zasnovano okoljsko delovno skupino, v kateri bodo poleg pristojnih državnih in občinskih služb sodelovali tudi predstavniki organizirane civilne družbe in krajevnih skupnosti.

Društvo Novo mesto je bilo zaslužno, da Holding IMV leta 1994 ni razprodal gradu Grm po delih. Grad je pozneje prešel v lastništvo države. Danes v njem delujeta Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna

enota Novo mesto, in Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota Novo mesto. Ministrstvo za kulturo želi še v letošnjem letu ponoviti razpis za izbor projektanta za celovito prenavo gradu, grajskega parka in drugih pripadajočih parcel. Zgodovinski arhiv Ljubljana bo dobil prostore v novem objektu na lokaciji obstoječega gospodarskega poslopja, v gradu pa bodo ostali prostori zavoda. Novost bodo javni programi, kot so poročna dvorana, koncerti in druge prireditve na grajskem dvorišču in v dvorani, reprezentančne vsebine, kot so sprejemi, tiskovne konference ipd. v baročni stolpni dvoranci (tudi za potrebe Mestne občine Novo mesto), v grajske kleti se s svojim programom vrača Kmetijska šola Grm itd. Zaradi predstavitve projekta prenavo, javnih programov v gradu kot tudi dejstva, da je Mestna občina Novo mesto lastnica dela grajskega parka, je zavod prosil društvo, da vas v njegovem imenu povabi na čim prejšnji obisk gradu, kjer se boste srečali tudi z visokimi predstavniki ministrstva za kulturo. Zavod vam želi v doglednem času predstaviti tudi konservatorski načrt za prenavo Glavnega trga, Rozmanove ulice in kandijskega križišča v mestnem jedru, za katerega v novomeški javnosti vlada veliko zanimanje.

V pričakovanju nadaljnega plodnega sodelovanja vas v imenu društva lepo pozdravljam.

Predsednik Tomaž Golob

Vizija prenove Glavnega trga

Na pravokotni mizi, ki sta jo 3. decembra v knjižnici pripravila Društvo arhitektov Dolenjske in Bele krajine ter Društvo Novo mesto, je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije* predstavil konservatorski načrt za prenovo Glavnega trga, Rozmanove ulice in kandijskega križišča v zgodovinskem jedru Novega mesta. Župan in občinska uprava se s predlogom v celoti strinjata.

Tomaž Golob

V članku objavljene fotografije pomembnih Novomeščanov hrani Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto.

Konservatorski načrt prenove osrednje komunikacijske linije med Kandijo in Gorenjimi vrati v mestnem jedru ne obravnava le s fizičnega, temveč tudi s socialnega, gospodarskega, identitetnega in vzgojnega vidika dediščine. Vanj so zato vključeni tudi predlogi iz davčne in finančne politike ter inšpekcijski ukrepi, predlogi sprememb obstoječih občinskih odlokov ali sprejema novih ipd. Izdelava načrta sloni na obstoječi dokumentaciji, ki je že bila izdelana za mestno jedro, nove so le analize, ki so se izkazale za nujno potrebne, predvsem pa načrt vsebuje primere domačih in tujih dobrih praks.

Metodologija priprave načrta

Načrt pri prenovi in nadaljnjem razvoju zgodovinskega jedra Novega mesta kot živega organizma analizira socialne, ekonomske in okoljske pritiske na vrednote mesta. Ugotavlja, da je hiter in pogosto nenadzorovan razvoj mesta spremenil zgodovinsko pogojene identitete posameznih mestnih območij, obenem je vplival na prostorsko razdrobljenost kulturne dediščine in preoblikovanje vrednot mestne družbe. Še vedno vpliva na socialno, gospodarsko in prostorsko razdrobljenost in znatno poslabšuje kakovost mestne krajine: privatizacija javnega

prostora, generični prostori, neustrezna infrastruktura, socialna izključenost določenih skupin prebivalstva, ekološke težave itd.). Zavod v študiji dediščino prepoznava kot ključni vir prenove in oživljanja zgodovinskega mestnega jedra, vključno s krepitvijo kulturnega okolja, ekonomskega razvoja in socialne kohezije. Prihodnost mestne družbe je odvisna od bolj učinkovitega prostorskega načrtovanja in upravljanja

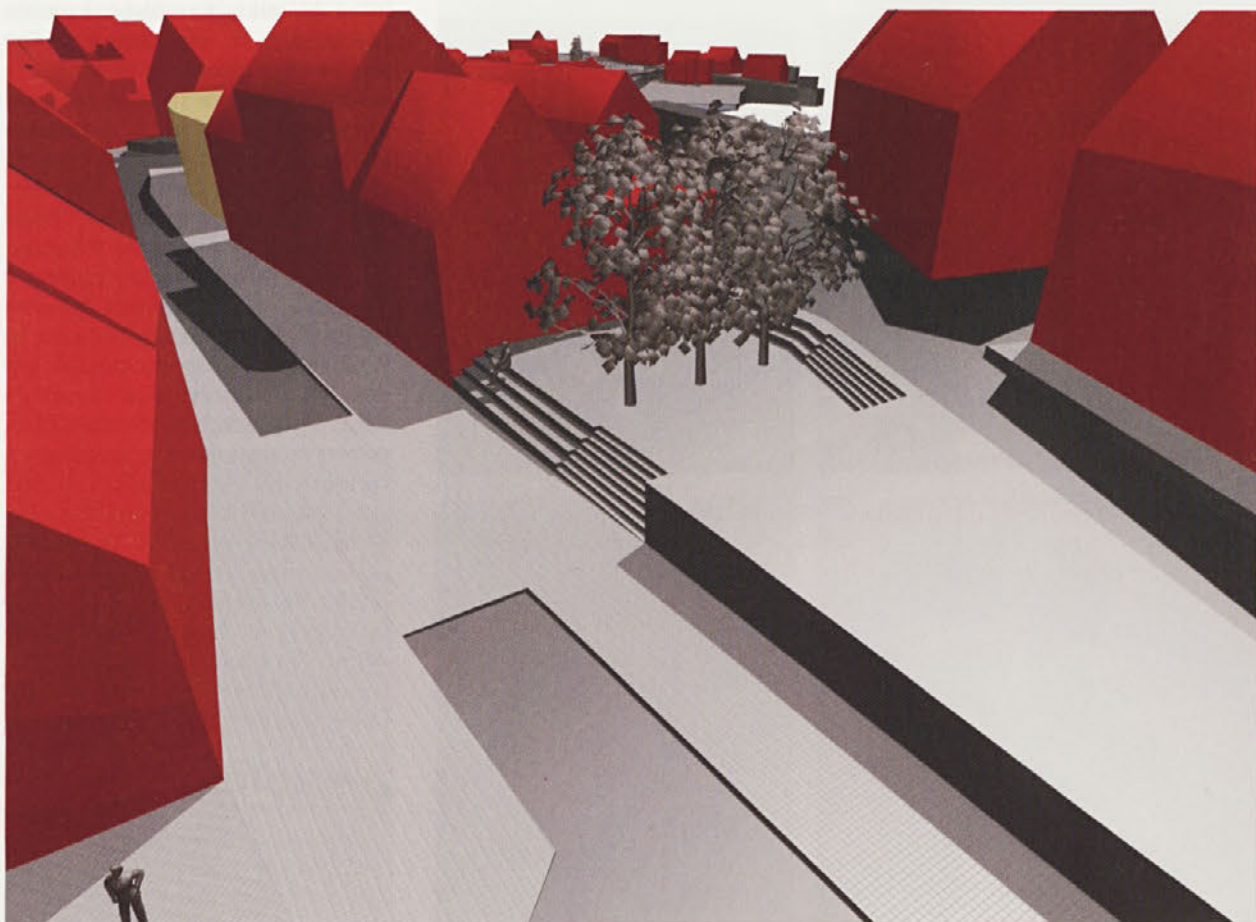
Predlagana ureditev piazzette v stiku Linhartove, Kastelčeve in Rozmanove ulice s kipii Pie in Pina Mlakarja ter Borisa Andrijaniča.

z viri, zato načrt kot strategijo za doseganje ravnotežja med razvojem mesta in kakovostjo življenja v njem poudarja pomen celostnega ohranjanja in trajnostnega razvoja.

Strokovnjaki zavoda so preučili mestno topografijo, morfologijo, naravno in grajeno okolje, infrastrukturo, odprte prostore in

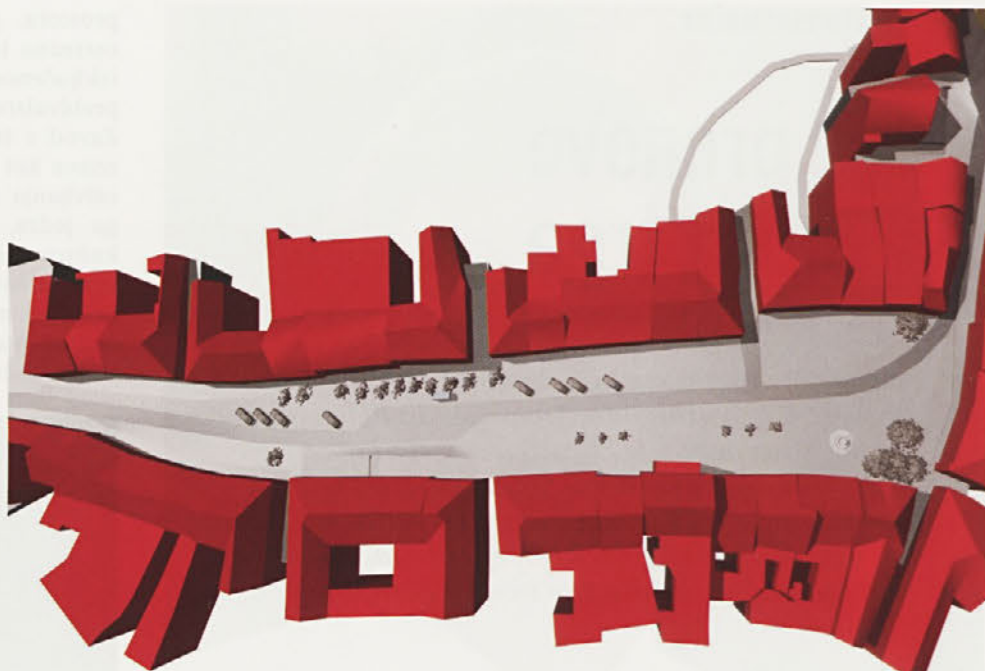
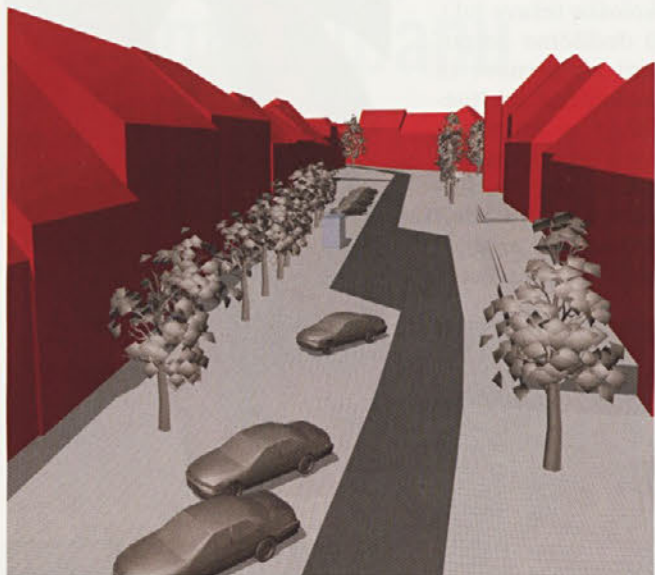

vrtove, vzorce rabe prostora in prostorske organizacije ter vidne sporočilne elemente v prostoru. V načrt so vključili tudi socialne ter kulturne prakse in vrednote, ekonomske procese in nematerialne dimenzije dediščine, ki vplivajo na identiteto mesta. Načrt je naravnani k ohranjanju kakovostnih sestavin človekovega okolja, spodbuja k trajnostni rabi mestnih

Nova ureditev Rozmanove ulice s kipoma Boga Komelja in Severina Šalija.

* V imenu Zavoda je načrt predstavil njegov avtor Tomaž Golob, ki je obenem tudi predsednik Društva Novo mesto. Pri pripravi sta mu pomagala Mitja Simič (tudi tajnik Društva Novo mesto) in Danijela Dobrina z izkušnjami pri prenovi zgodovinskih mestnih jeter na Bavarskem.

Predlog nove ureditve Glavnega trga.

prostorov ob sočasnem prepoznavanju dinamičnega značaja mesta, promovira socialno in funkcionalno raznovrstnost, ustvarjalnost, ponuja orodja za upravljanje s fizičnimi, ekonomskimi in socialnimi spremembami v mestu ter ob spoštovanju lokalne tradicije podaja pogoje za harmonično izvedbo sodobnih intervencij v zgodovinskem jedru.

Nova prometna ureditev

V načrtu je predvidena nova prometna ureditev v območju ožjega mestnega jedra in v kandijskem križišču. Na podlagi prometne študije podjetja ACER iz leta 2000 vemo, da se več kot 40 odstotkov vozil skozi mestno jedro pelje brez ustavljanja ter da je na Glavnem

trgu in Rozmanovi ulici največ parkiranj kratkotrajnih, do 15 minut. V skladu z novo politiko prometnega praznjenja mesta (in ne polnjenja, kar je današnja praksa) je predviden enosmerni promet po Kandijskem mostu iz smeri Glavnega trga, kar pomeni, da iz Kandije ne bo več mogoč dostop z avtomobilom v mestno jedro. Da bi bilo to izvedljivo, je treba v kandijskem križišču zagotoviti dovolj parkirnih mest, najprej z razširitvijo obstoječega parkirišča na Trdinovi ulici ob stavbi Nove Ljubljanske banke, nato pa z izgradnjo nove garažne hiše na lokaciji nekdanje klavnice ob Windischarjevem vrtu, ki bo vključena tudi v dopolnjen Odlok o Občinskem prostorskem načrtu MONM. Ker bo ukinjen promet

po Sokolski ulici (kar je zaradi prenove Florjanovega trga in prezentacije ostankov cerkvice sv. Florjana nujen ukrep), bo ta po novem potekal ob severni stranici omenjenega trga na Glavni trg, od tam pa levo, kot je že praksa danes, ali desno proti Kandijskemu mostu. To omogoča zožitev obstoječega cestišča na širino enega voznega pasu, ostale površine pa namenja pešcu, programom na prostem, gostinskim vrtovom in druženju. V spodnjem delu trga, kjer naj bi po novem stalo tudi postajališče avtobusnega prometa, konservatorski načrt ohranja nekaj parkirnih mest za tamkajšnje prebivalce, invalide in za kratkotrajno parkiranje. Na Rozmanovi ulici parkirne površine v celoti ukinja v korist razširitve

pločnikov. Celotna ureditev obeh osrednjih odprtih javnih prostorov v mestnem jedru temelji na principu »share space«, po katerem močnejši pazijo na šibkejše, torej kolesar na pešca, avtomobilist pa na oba, kar je primer dobre prakse na Ptujju, v svetovno znanem Rothenburgu ob der Tauber na Bavarskem in v Ipswichu v Angliji.

Novi tlaki in javna plastika

Konservatorski načrt predlaga tudi nove tlake in elemente mestnega pohištva ter se zavzema za estetiko po meri človeka, ki bo temeljila na zgodovinski tradiciji in kulturnem izročilu mestnega prostora. Recepture za tlake so preizkušene pri prenovi stare Ljubljane.

Posebno poglavje je namenjeno javni plastiki. Kandijsko križišče preoblikuje in preimenuje v Trg Novomeške pomladi; zelenico v stiku Vrhovčeve in Rozmanove ulice pred vhodom v Knjižnico Mirana Jarca nameni kipu ustanovitelja in dolgoletnega ravnatelja novomeške knjižnice Boga Komelja, ki ga ujamemo v koraku na poti v knjižnico; na klopco v na novo ovrednotenem prostoru med spominsko ploščadjo in Podbevškovo hišo pa posadi kip pesnika in prevajalca Severina Šalija s pogledom na domačo hišo, nekdanj znano Perovo gostilno, v kateri danes njegov sin Cveto vodi lokal Pri slonu. Na manjšem trgu, v stiku Rozmanove in Linhartove ulice, ki je nastal po nemškem bombardiranju mesta leta 1943, konservatorji predvidevajo postavitev v plesnem koraku prepletenih kipov Pie in Pina Mlakarja, svetovno priznanih baletnikov, ki se jima Novo mesto še ni dostojno oddolžilo. V stiku Kastelčeve in Rozmanove ulice pa se ob novem stavbnem telesu pojavljajo možnosti za postavitev kipa Borisu Andrijaniču, ustanovitelju Tovarne zdravil Krka, katere zametki segajo še v čas pred drugo svetovno vojno, ko so Andrijaničevi v hiši na Rozmanovi ulici odprli lekarno. Na

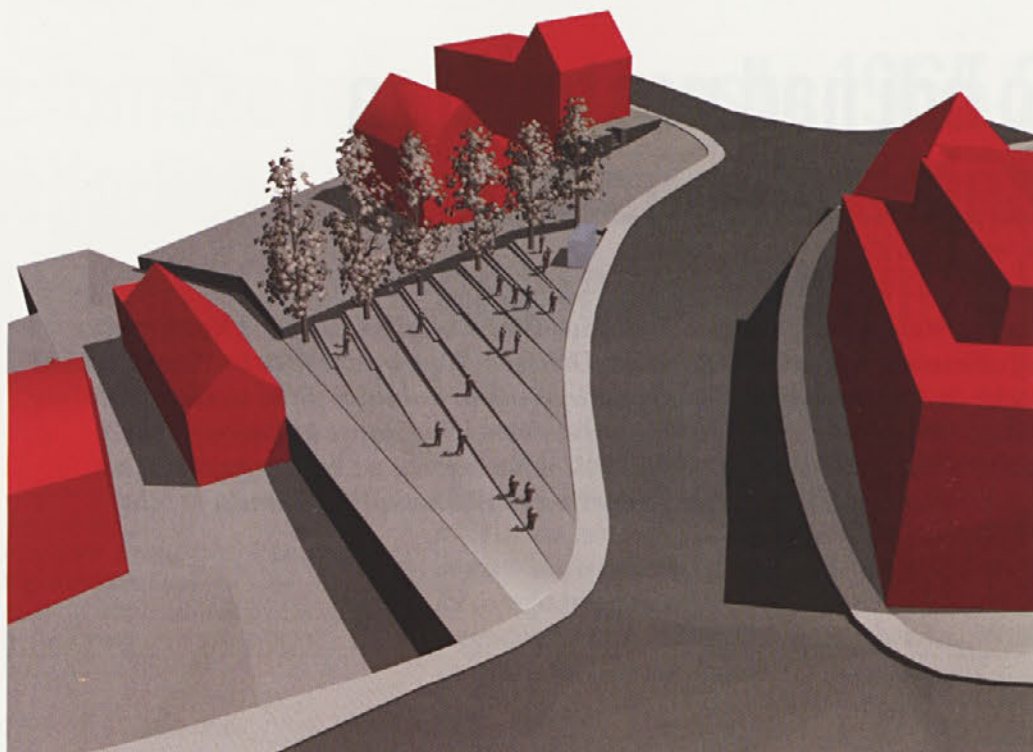

Ob hermah Janeza Trdine in Dragotina Ketteja zavod predlaga postavitev herm s podobami Ivana Vrhovca, Ferdinanda Seidla, Božidarja Jakca in Marjana Mušiča.

Glavnem trgu je v načrtu dopolnitev manjkajočih herm pred rotovžem s podobami Ivana Vrhovca, Ferdinanda Seidla, Božidarja Jakca in Marjana Mušiča, pred pročeljem nekdanje Tandlerjeve tiskarne na Glavnem trgu pa kip Janeza Krajca, obrnjenega s pogledom proti hiši na Rozmanovi ulici 2, v kateri je med letoma 1876 in 1901 delovala njegova tiskarna.

Postopek odločanja o prenovi

Zavod konservatorski načrt razume kot vizijo prenove osrednjih odprtih javnih prostorov v zgodovinskem jedru Novega mesta, ki jo je mesto pogrešalo od zadnje prenove Glavnega trga in Rozmanove ulice po načrtih arhitekta in konservatorja Marjana Mušiča med letoma 1950–1953. Vizija je osnova za načrtovanje odločitev, ki so v pristojnosti župana in njegovih sodelavcev, občinskih in državnih strokovnih služb in ki so že na tej stopnji usklajene z organizirano civilno družbo in širšo zainteresirano javnostjo. Konservatorski načrt na tej stopnji po vzoru Ljubljane predvideva novi delovni mesti mestnega arhitekta in mestnega menedžerja. Med vsemi mestnimi deležniki usklajen taktičen pristop se prelevi v strategijo, katere potrditev je v pristojnosti Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto, ki mora za njeno uresničevanje tudi določiti časovne okvire in zagotoviti finančna sredstva. Izvedbeni del projekta je v pristojnosti občinske uprave.

Predlog preureditve kandijskega križišča v Trg Novomeške pomladi, likovno poudarjenega s kipi glavnih protagonistov tega enkratnega kulturnega dogodka 26. septembra 1920.

Zavod kip Janeza Krajca postavlja pred pročelje nekdanje Tandlerjeve tiskarne na Glavnem trgu.

Društvo bdi nad postopki za izboljšanje zraka

Glede na rezultate meritev Agencije Republike Slovenije za okolje (ARSO) je Novo mesto eno izmed najbolj onesnaženih slovenskih mest. Društvo Novo mesto je zato Mestni občini Novo mesto (MONM) in ARSO novembra letos podalo pisno pobudo, da bi se kot nevladna organizacija dejavno vključilo v usklajevanje ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka v Novem mestu, torej v postopke uresničevanja Odloka o načrtu za kakovost zraka na območju MONM in v pripravo Občinskega programa varstva okolja. Pobuda je bila sprejeta.

Tomaž Golob

Na nezavidljivo okoljsko in ekološko stanje v mestu vplivajo neugodne topografske razmere (mesto leži v kotlini, stisnjeno med reko Krko in okoliške griče), neustrezna prometna infrastruktura, veliki industrijski kompleksi in prevladujoče ogrevanje na trda in fosilna goriva z neustreznimi pečmi. Nad ekološkimi razmerami v Novem mestu smo resno zaskrbljeni, zato pričakujemo, da se bosta oba odgovorna deležnika kmalu uskladila o sistematičnih meritvah vseh relevantnih onesnaževalcev na preiščanih določenih točkah v mestu. V prvi vrsti so to delci PM_{10} (ki najbolj vplivajo na boleznirca, ožilja in dihal) pa svinec, benzen, CO , NO_2 , NO_x , SO_2 in $PM_{2,5}$. Upravljanje kakovosti zraka v skladu z Uredbo o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11) pomeni nadzor nad vsebnostjo naštetih snovi v zraku. Ocenjujemo, da meritve z mobilno merilno postajo, ki so bile narejene aprila 2004, niso verodostojen pokazatelj dejanskega stanja zraka v Novem mestu, zato moramo končno priti do podatkov, v kolikšnih deležih so za slab zrak krivi promet, industrija in mala kurišča. Če izredno zaskrbljujoče rezultate nameri že obstoječa merilna naprava na Žibertovem hribu, ki meri le delce PM_{10} in ki zaradi svoje lege ni referenčna točka, kakšno kakovost zraka bi šele namerili v mestnem jedru v času prometne gneče, ob mestnih vpadnicah ali v neposredni bližini novomeških tovarn.

Dokumentacija naj bo dostopna javnosti

Društvo Novo mesto je ARSO zaprosilo, da mu skladno z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja posreduje podrobnejši program ukrepov zmanjševanja onesnaženosti z

delci PM_{10} v MONM za leta 2014, 2015 in 2016 ter program za analizo vzrokov onesnaženosti in spremljanje učinkov izvajanja ukrepov za zmanjševanje onesnaženosti zraka v naši občini. Obenem smo ARSO in MONM pozvali, da nemudoma izvedeta vse ukrepe v skladu z Aarhurško konvencijo (Zakon o ratifikaciji konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah) ter z Direktivo 2008/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta Evrope o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo. To pomeni, da na spletu objavita celotno dokumentacijo o tem (predpise, zapisnike, dopise, študije, analize ipd.), da ne bi pozneje prišlo do razveljavitve postopka pred Evropsko komisijo. Javnost mora namreč imeti možnost sodelovati v okoljskih zadevah ves čas, ko so odprte še vse možnosti, in ne šele v fazi osnutkov aktov, ki so glede na prakso v Republiki Sloveniji bolj ali manj že dokončni.

Civilna družba ima besedo

Bdimo tudi nad pripravo Občinskega programa varstva okolja v Mestni občini Novo mesto, ki ga na podlagi 38. člena Zakona o varstvu okolja pripravlja lokalna skupnost, za izdelavo načrta za kakovost zraka pa je bilo skladno s 24. členom Zakona o varstvu okolja odgovorno Ministrstvo za okolje in prostor. Opažamo namreč, da podvajanje programov s področja prepoznavanja in reševanja perečih okoljskih problemov v določenem prostoru zmanjšuje njihovo pričakovano učinkovitost in obenem tudi onemogoča kakovostno sodelovanje med državnimi ustanovami in občinskimi službami. Zato bomo pristojne državne organe spodbudili, da zakon-

ske in vsebinsko bolje uskladijo oba dokumenta oz. da zakon predvidi enoten dokument, ki ga bodo pripravili in izvajali tako pristojno ministrstvo kot okoljsko prizadete občine.

Organizirana civilna družba mora postati enakoverden in spoštovan sogovornik odločevalcem, kot so državne in občinske službe ter druge strokovne ustanove z javnimi pooblastili. To pa bo postala šele, ko bo dovolj notranje motivirana in strokovno usposobljena, da bo zmožna prevzeti povezovalno vlogo med vsemi deležniki. Pri tem so ključni obveščanje, izobraževanje in oza-veščanje okoljsko prizadetih javnosti.

Če izredno zaskrbljujoče rezultate nameri že obstoječa merilna naprava na Žibertovem hribu, ki meri le delce PM_{10} in ki zaradi svoje lege ni referenčna točka, kakšno kakovost zraka bi šele namerili v mestnem jedru v času prometne gneče, ob mestnih vpadnicah ali v neposredni bližini novomeških tovarn.

KRONIKA DELOVANJA DRUŠTVA V 2014

Eva Simič

8. januar 2014

Seja upravnega odbora (UO) ob 18. uri v sejni sobi Društva za razvijanje prostovoljnega dela (DRPD), Glavni trg 24, Novo mesto. – Obeležitev 20-letnice delovanja društva. – Narodni dom in mestni muzej. – Odobreno delovno mesto iz programa javnih del.

15. januar 2014

Seja UO ob 18. uri v sejni sobi DRPD. – Določitev programa za proslavo ob 20-letnici društva.

22. januar 2014

Seja UO ob 18. uri v sejni sobi DRPD. – Priprava na slovesno proslavo 26. 1. 2014 v Kulturnem centru Janeza Trdine.

26. januar 2014

SLAVNOSTNA PROSLAVA ob 20-letnici delovanja Društva Novo mesto ob 16. uri v Trdinovi dvorani Kulturnega centra Janeza Trdine. – Sodelovali plesalci Plesnega studia Novo mesto in godalni kvartet Corcoras pod vodstvom violinista in skladatelja Marijana Doviča.

30. januar 2014

Intervju z nekdanjim predsednikom društva Tonetom Škerljem in zdajšnjim predsednikom Tomažem Golobom na Radiu Sraka ob 10. uri.

15. februar 2014

Izid nove številke Izziva.

19. marec 2014

Seja UO ob 18. uri v sejni sobi DRPD. – Priprava na redni zbor članov.

24. april 2014

REDNI ZBOR ČLANOV Društva Novo mesto ob 19. uri v Mali dvorani Kulturnega centra Janeza Trdine. Poročilo predsednika društva, nadzornega odbora in blagajniško poročilo. Izvoljena nova blagajničarka (Slavka Štemberger). Zbor ni bil končan.

7. maj 2014

Seja UO ob 19. uri v sejni sobi DRPD na Novem trgu 9 (nekdanji prostori SPIZ). Priprava načrta za nadaljnje delo.

Novo mesto 1965-2015, poljudno-znanstveno obeležje zadnjih 50 let

Ko je postalo jasno, da Novo mesto svoje 650-letnice ne bo pričakalo z novo tržnico ali s prenovljenim Narodnim domom, smo v društvu začeli razmišljati, kako bi se to obletnico vendarle dalo trajneje obeležiti. Odločili smo se za izdajo zbornika o zadnjih 50 letih razvoja mesta, katerega namen ni le obeležiti preteklosti, ampak izpostaviti in spodbuditi razvojne zmogljivosti mesta ter povečati občutek mestne pripadnosti.

Mitja Simič

V sodelovanju z Založbo Goga smo zbornik zastavili kot kakovostno poljudno-znanstveno publikacijo, ki bo dostojno obeležila jubilej mesta ter bo na voljo današnji in prihodnjim generacijam. Nadaljevati želimo z visokimi standardi strokovnih prispevkov zbornika Novo mesto 1365–1965, ki je izšel ob 600-letnici, zato bo posebna pozornost namenjena zadnjim 50 letom razvoja mesta, saj to obdobje še nima temeljite strokovne obravnave.

Prvi od trinajstih poljudno-znanstvenih člankov bo splošen zgodovinski pregled obravnavanega obdobja, sledili pa mu bodo članki po posameznih področjih: zgodovina, urbanizem, regionalizem, gospodarstvo, kultura, umetnost, šolstvo, zdravstvo, religija, šport in lokalna samouprava. Razvoj na zadnjih bodo osvetlili ugledni avtorji, ki so na svojih strokovnih področjih tudi odlični poznavalci razmer v Novem me-

stu: dr. Liljana Jankovič Grobelšek, dr. Marijan Ravbar, Joža Miklič, dr. Milček Komelj, dr. Marijan Dovič, Andreja Kopač, Peter Kapš, dr. med., Igor Vidmar, mag. Mitja Sadek in drugi.

Ob izidu zbornika, ki je predviden jeseni 2015, bomo pripravili tudi simpozij, oboje pa bo na podlagi naše prijave na javni razpis za sofinanciranje kulturnih projektov za obeleževanje 650-letnice Novega mesta sofinancirala MONM.

Z zbornikom in s simpozijem želimo poleg obeležitve preteklosti izpostaviti in spodbuditi razvojne zmogljivosti mesta ter povečati občutek mestne pripadnosti. Mesta z močnejšo lokalno pripadnostjo so namreč bolj privlačna za razvoj ustvarjalnih industrij in za naselitev izobražene delovne sile in mladih družin od drugod. Vsekakor pa gre tudi za promocijo Novega mesta izven meja regije.

15. maj 2014

Izid nove številke Izziva.

21. maj 2014

Seja UO ob 19. uri v sejni sobi DRPD. Priprava za nadaljevanje prekinjenega zbora članov (načrti za nadaljnje delo).

12. junij 2014

Nadaljevanje REDNEGA ZBORA ČLANOV Društva Novo mesto ob 18. uri v sejni sobi DRPD. Predstavitev in sprejem programa dela za leto 2014. Sledil je IZREDNI ZBOR ČLANOV, ki je sprejel dopolnitev 6. in 33. člena Pravil Društva Novo mesto glede pridobitnih dejavnosti društva.

22. september 2014

Delavnica Državljska participacija – ukrepi in metode v okviru projekta DECIDE ob 14.30 v sejni sobi občinskega sveta Mestne občine Novo mesto. Program je moderiral predsednik Društva Novo mesto Tomaž Golob.

22. september 2014

Sodelovanje Društva Novo mesto na Bazarju nevladnih organizacij na Glavnem trgu od 16.00 do 19.00.

25. september 2014

Tajnik društva Mitja Simič vodil Pravokotno mizo: Soočenje z

mestnim prostorom – pogovor z županskimi kandidati (v organizaciji Društva arhitektov Dolenjske in Bele krajine) v Knjižnici Mirana Jarca ob 18.30.

24. oktober 2014

Seja UO ob 18. uri v sejni sobi DRPD. – Poročilo predsednika o delovanju društva glede priprave zbornika ob 650-letnici ustanovitve Novega mesta in proslavitvijo tega dogodka.

21. november 2014

Sestanek ožjega UO glede glasila Izziv in zbornika ob 650-letnici Novega mesta ob 19. uri v sejni sobi DRPD.

3. december 2014

Predstavitev konservatorskega načrta za prenovo Glavnega trga, Kandijskega križišča in Rozmanove ceste v Trdinovi čitalnici Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto ob 18. uri.

15. december 2014

Izid dvojne številke Izziva.

22. december 2014

Tradicionalno novoletno srečanje članov Društva Novo mesto v Hotelu Krka ob 19. uri.

**Vesel božič in
srečno novo leto 2015.**

*Naj bo radostno,
ustvarjalno in učinkovito.*

KRKA

www.krka.si *Živeti zdravo življenje.*

“

Razvoj mesta bodo osvetlili ugledni avtorji, ki so na svojih strokovnih področjih tudi odlični poznavalci razmer v Novem mestu: dr. Liljana Jankovič Grobelšek, dr. Marijan Ravbar, Joža Miklič, dr. Milček Komelj, dr. Marijan Dovič, Andreja Kopač, Peter Kapš, dr. med., Igor Vidmar, mag. Mitja Sadek in drugi.

Franc Blažon

(1941-2014),
arhitekt

Zvone Pelko, Albert Račečič (sošolec in sodelavec)

Foto: Foto Asja

V prvi razred novomeške osnovne šole je Franc Blažon vstopil krhke postave ter plahega in tihega vedenja, z vzdevkom Čibe. Spremljali so ga s čivkanjem začinjeni dovtipi sošolcev.

V gimnazijskih letih je presenečal s številnimi umetniškimi nagnjenji, ki so izhajala iz kulturno bogatega življenja družine Blažon. Z natančno risbo je navduševal gimnazijska profesorja Vladimira Lamuta in Bogdana Borčiča. Med počitnicami je predsedal z violončela na trobento in že na prvem gimnazijskem plesu z igral Jazz me Blues. Vse njegove ljubezni so bile strastne, a na prvi pogled zadržane. Njegova ljubezen do cigarete je bila zanj obredno prečiščevanje z usodnim koncem.

Predan Novemu mestu se je po študiju arhitekture vrnil v mesto in mu poklonil vse svoje znanje in ve-

denje. Kot arhitekt in urbanist je v 70. letih prejšnjega stoletja – v času zagona dolenskega gospodarstva in posledično zagona področij okolja, zdravstva in šolstva – s sodelavci snoval podobe Novega mesta, kot so prostorska ureditev zdravstvenega centra, Centra srednjih in poklicnih šol, ki je prerasel v Visokošolski center, in številne druge.

Ko je motivacija za urbanistična načrtovanja usahnila, se je preizkusil kot projektant visokih gradenj. Vrtca v naselju Majde Silc in na Šegovi ulici sta bila njegova prva velika projekta v njemu lastni arhitekturni govorici. Po natečajni predlogi za naselje ob Seidlovi cesti je bilo po njegovih izvedbenih načrtih zgrajeno naselje Plava laguna z vsemi spremljajočimi objekti. Njegovo naselje na Ulici Slavka Gruma je prepoznavno po skrbno načrtovanih značilnih montažnih ploščah. V Kandiji je na privlačni vhodni lokaciji postavil objekt SDK z značilno zunanjo ureditvijo. Velik projektantski izziv je bila tudi novomeška porodnišnica, ki je postala sodobna bolnišnica s postopnim vključevanjem vseh bolniških dejavnosti.

Čibe si zaradi specifičnosti in zahtevnosti svojega dela ni spletel družinskega gnezda. Dom, ki ga je ustvaril, je arhitektura, ki je potrebovala dobrega izvajalca. Izdelek je tak, kot si ga je želel. Veščine v odličnosti izvedbe si je pridobival znova in znova. Bil je eden tistih, ki na prvi pogled zaznajo bistvo stvari in se do njega tudi opredelijo. Biblijski rek *Po njih delih jih boste prepoznali!* zanika Čibetovo končnost in minljivost.

Pri osemdeset pet najboljših na svetu

II 32146/2014

201415623, 1

COBISS 0

Marijan Lapajne, ustanovni in ves čas dejavni član društva Novo mesto, ki ga poznamo predvsem kot pomembnega in uspešnega arhitekta in urbanista, pri svojih osemdesetih letih dosega zavidljive rezultate na svetovnih veteranskih prvenstvih v plavanju.

Mitja Simič

Novo mesto Marijana čuti na več področjih, ne le arhitekturnem, čeprav je tam dosegel največ. Tudi tisti njegovi projekti, ki žal niso doživeli izvedb, so v strokovni javnosti naleteli na veliko pozornosti, na primer ureditev Kandije. Njegovo ustvarjanje je zadnja leta poseglo tudi na področje fotografije, o čemer priča kar nekaj preglednih razstav. Od mladih let pa je tudi športnik.

V 50. in 60. letih prejšnjega stoletja, torej v zlatih letih novomeške

odbojke, je bil član takratnega »dream teama«, ki so ga sestavljali še Šonc, Medic, Simič, Dolenc, Pučko in drugi. Marijan pa ni le nekdanji športnik, kar bi pričakovali od človeka pri osemdesetih, ampak še zdaj dosega vrhunske rezultate v veteranskih konkurencah. Letos je že tretjič nastopil na svetovnem veteranskem prvenstvu v plavanju v Montrealu v Kanadi, kjer se je v vseh štirih disciplinah, v katerih je nastopil v svojih kategorijah, uvrstil med najboljših osem na svetu.

Njegov najboljši rezultat: 5. mesto na 100 metrov hrbtno. Lahko smo ponosni na takšnega someščana!

Foto: Igor Vidmar

Spoštovane članice in člani Društva Novo mesto, prosimo vas, da nam na naslov društvo.novo.mesto@gmail.com pošljete svoj elektronski naslov, da vas bomo lažje in hitreje obveščali.

Vsem članicam in članom Društva Novo mesto

želimo vesele božične praznike in srečno novo leto!